

Politička izjava kojom se uspostavlja okvir za buduće odnose Europske unije i Ujedinjene Kraljevine

(2019/C 384 I/02)

UVOD

1. Europska unija, dalje u tekstu „Unija”, i Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, dalje u tekstu „Ujedinjena Kraljevina”, („stranke”), postigle su dogovor o ovoj političkoj izjavi o svojim budućim odnosima, na temelju toga da se člankom 50. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) predviđaju pregovori o sporazumu kojim se utvrđuju aranžmani za povlačenje države članice koja odlazi, uzimajući pritom u obzir okvir za njezine buduće odnose s Unijom. U tom kontekstu ova izjava priložena je Sporazumu o povlačenju koji su potvrdile stranke, podložno ratifikaciji.
2. Unija i Ujedinjena Kraljevina odlučne su u namjeri da surađuju kako bi zaštitile međunarodni poredak utemeljen na pravilima, vladavinu prava i promicanje demokracije, te visoke standarde slobodne i poštene trgovine i prava radnika, zaštitu potrošača i okoliša te suradnju u borbi protiv unutarnjih i vanjskih prijetnji svojim vrijednostima i interesima.
3. U tom duhu ovom se izjavom uspostavljaju parametri ambicioznog, širokog, dubokog i fleksibilnog partnerstva u trgovinskoj i gospodarskoj suradnji, u čijem je središtu sveobuhvatan i uravnotežen sporazum o slobodnoj trgovini, te u izvršavanju zakonodavstva i kaznenom pravosuđu, vanjskoj politici, sigurnosti i obrani te širim područjima suradnje. Ako stranke smatraju da je to od njihova uzajamnog interesa tijekom pregovora, budući odnosi mogli bi obuhvaćati područja suradnje koja nadilaze ona opisana u ovoj političkoj izjavi. Ti odnosi bit će utemeljeni na vrijednostima i interesima koje Unija i Ujedinjena Kraljevina dijele. Oni proizlaze iz njihova zemljopisnog položaja, povijesti i ideala ukorijenjenih u njihovu zajedničkom europskom naslijeđu. Unija i Ujedinjena Kraljevina slažu se da se prosperitet i sigurnost pospješuju objeručkim prihvatanjem slobodne i poštene trgovine, obranom prava pojedinca i vladavine prava, zaštitom radnika, potrošača i okoliša, te zajedničkim djelovanjem protiv vanjskih ili unutarnjih prijetnji pravima i vrijednostima.
4. Budući odnosi zasnivat će se na ravnoteži između pravâ i obveza, uzimajući u obzir načela objiju stranaka. Tom ravnotežom mora se osigurati autonomija Unijina donošenja odluka te ona mora biti dosljedna načelima Unije, osobito u pogledu cjelovitosti jedinstvenog tržišta i carinske unije te nedjeljivosti četiriju sloboda. Njome se usto moraju osigurati suverenitet Ujedinjene Kraljevine i zaštita njezina unutarnjeg tržišta, poštujući istodobno rezultate referenduma iz 2016., među ostalim u pogledu razvoja njezine neovisne trgovinske politike i završetka slobodnog kretanja ljudi između Unije i Ujedinjene Kraljevine.
5. Razdoblje članstva Ujedinjene Kraljevine u Uniji dovelo je do visoke razine integracije gospodarstava Unije i Ujedinjene Kraljevine te isprepletene prošlosti i budućnosti ljudi i prioriteta Unije i Ujedinjene Kraljevine. U budućim odnosima neizbježno će se trebati uzeti u obzir taj jedinstveni kontekst. Iako se budući odnosi ne mogu izjednačiti s pravima i obvezama članstva, stranke su suglasne u tome da bi im se trebalo pristupiti s visokom razinom ambicije u pogledu njihova opsega i dubine te prepoznati da bi s vremenom mogli evoluirati. Povrh svega, to bi trebali biti odnosi kojima će se djelovati u interesu građana Unije i Ujedinjene Kraljevine, sada i u budućnosti.

DIO I.: POČETNE ODREDBE**I. Osnova za suradnju****A. Temeljne vrijednosti i prava**

6. Stranke se slažu da bi se budući odnosi trebali temeljiti na zajedničkim vrijednostima poput poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, demokratskih načela, vladavine prava i potpore neširenju naoružanja, te njihove zaštite. Stranke se slažu da su te vrijednosti neophodan preduvjet za suradnju predviđenu tim okvirom. Stranke također ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju učinkovita multilateralizma.

7. Budući odnosi trebali bi uključivati trajnu predanost Ujedinjene Kraljevine poštovanju okvira Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR), dok su Unija i njezine države članice i dalje obvezane Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, kojom se ponovno potvrđuju kako proizlaze posebice iz ECHR-a.
- B. *Zaštita podataka*
8. S obzirom na važnost protoka i razmjena podataka tijekom svih budućih odnosa, stranke su predane osiguravanju visoke razine zaštite osobnih podataka kako bi olakšale takve međusobne protoke.
9. Pravilima Unije o zaštiti podataka pruža se okvir kojim se Europskoj komisiji omogućuje priznavanje standarda zaštite podataka treće zemlje kao standarda kojima se pruža odgovarajuća razina zaštite, čime se olakšava prijenos osobnih podataka u tu treću zemlju. Na temelju tog okvira Europska komisija započet će s procjenama u pogledu Ujedinjene Kraljevine što je brže moguće nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine te nastojati donijeti odluke do kraja 2020., ako se ispune primjenjivi uvjeti. Prima na znanje da će Ujedinjena Kraljevina uspostaviti vlastiti sustav za međunarodne prijenose te u istom vremenskom razdoblju poduzeti korake kako bi osigurala usporedivo olakšavanje prijenosa osobnih podataka u Uniju, ako se ispune primjenjivi uvjeti. Budućim odnosima neće se utjecati na autonomiju stranaka u vezi s njihovim pravilima o zaštiti osobnih podataka.
10. U tom kontekstu stranke bi isto tako trebale utvrditi aranžmane za odgovarajuću suradnju među regulatornim tijelima.

II. Područja od zajedničkog interesa

A. *Sudjelovanje u programima Unije*

11. Imajući na umu predviđenu širinu i dubinu svojih budućih odnosa te bliske veze među svojim građanima, stranke će uspostaviti opća načela i uvjete za sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine u programima Unije, podložno uvjetima utvrđenima u odgovarajućim instrumentima Unije, u područjima kao što su znanost i inovacije, mladi, kultura i obrazovanje, prekomorski razvoj i vanjsko djelovanje, obrambena sposobnost, civilna zaštita i svemir. Oni bi trebali obuhvaćati pošten i odgovarajući financijski doprinos, odredbe kojima se omogućava dobro financijsko upravljanje obiju stranaka, pošteno postupanje prema sudionicima te upravljanje i savjetovanje primjereno prirodi suradnje između stranaka.
12. Stranke će usto razmotriti sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine u Konzorcijima europskih istraživačkih infrastruktura (ERIC-ovi), podložno uvjetima pravnih instrumenata Unije i pojedinačnih statuta ERIC-a, te uzimajući u obzir razinu suradnje Ujedinjene Kraljevine u programima Unije za znanost i inovacije.
13. Stranke podsjećaju na zajedničku predanost ostvarivanju budućeg programa PEACE PLUS radi održavanja rada na pomirenju i zajedničkoj budućnosti u Sjevernoj Irskoj, uz održavanje aktualnih udjela financiranja za budući program.

B. *Dijalozi*

14. Stranke bi trebale sudjelovati u dijalozima i razmjenama u područjima od zajedničkog interesa, u svrhu utvrđivanja prilika za suradnju, razmjenu najboljih praksi i stručnog znanja, te djelovati zajednički, među ostalim u područjima poput kulture, obrazovanja, znanosti i inovacija. U tim područjima stranke prepoznaju važnost mobilnosti i privremenog kretanja predmeta i opreme za omogućavanje suradnje. Stranke će ujedno razmotriti mogućnost kontinuirane suradnje među skupinama povezanim s kulturom i obrazovanjem.
15. Osim toga, stranke primaju na znanje namjeru Ujedinjene Kraljevine da istraži mogućnosti za buduće odnose sa Skupinom Europske investicijske banke (EIB).

DIO II.: GOSPODARSKO PARTNERSTVO**I. Ciljevi i načela**

16. Stranke su svjesne toga da su trgovinski i ulagački odnosi među njima osobito važni te da odražavaju više od 45 godina gospodarske integracije tijekom članstva Ujedinjene Kraljevine u Uniji, veličinu tih dvaju gospodarstava i njihovu zemljopisnu blizinu, koje su dovele do složenih i integriranih opskrbnih lanaca.
17. U tom kontekstu stranke su suglasne o razvoju ambicioznog, dalekosežnog i uravnoteženoga gospodarskog partnerstva. To će partnerstvo biti sveobuhvatno i uključivat će sporazum o slobodnoj trgovini, kao i širu sektorsku suradnju ako je to u interesu obiju stranaka. Bit će utemeljeno na odredbama kojima se osiguravaju jednaki uvjeti za otvoreno i pošteno tržišno natjecanje, kako je utvrđeno u odjeljku XIV. ovoga dijela. Njime bi se trebala olakšati trgovina i ulaganja između stranaka u mjeri u kojoj je to moguće, poštujući istodobno cjelovitost Unijina jedinstvenog tržišta i carinske unije, kao i unutarnje tržište Ujedinjene Kraljevine, te priznavajući razvoj neovisne trgovinske politike Ujedinjene Kraljevine.
18. Stranke će zadržati svoju autonomiju i mogućnost regulacije gospodarskih aktivnosti u skladu s razinama zaštite koje svaka od njih smatra primjerenima kako bi se postigli legitimni ciljevi javne politike kao što su javno zdravlje, zdravlje i dobrobit životinja, socijalne usluge, javno obrazovanje, sigurnost, okoliš uključujući klimatske promjene, javni moral, socijalna zaštita ili zaštita potrošača, privatnost i zaštita osobnih podataka te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti. Gospodarskim partnerstvom prepoznat će se da je glavni cilj obiju stranaka održivi razvoj. Gospodarskim partnerstvom predviđet će se i odgovarajuće opće iznimke, među ostalim u vezi sa sigurnošću.

II. Roba**A. Ciljevi i načela**

19. Stranke predviđaju ambiciozne trgovinske odnose u vezi s robom, koji se temelje na sporazumu o slobodnoj trgovini, radi olakšavanja neometanosti zakonite trgovine.
20. Tim aranžmanima u obzir će se uzeti činjenica da će slijedom povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Unije stranke predstavljati zasebna tržišta i različite pravne poretke. Kretanje robe preko granica može predstavljati rizik za cjelovitost i pravilno funkcioniranje tih tržišta, kojima se upravlja carinskim postupcima i provjerama.
21. Međutim, u cilju olakšavanja kretanja robe preko granica, stranke predviđaju sveobuhvatne aranžmane kojima će se stvoriti područje slobodne trgovine s kombinacijom duboke regulatorne i carinske suradnje, a koji su utemeljeni na odredbama kojima se osiguravaju jednaki uvjeti za otvoreno i pošteno tržišno natjecanje, kako je utvrđeno u odjeljku XIV. ovog dijela.

B. Tarife

22. U gospodarskom partnerstvu trebalo bi sporazumom o slobodnoj trgovini osigurati nepostojanje tarifa, naknada, pristojbi ili kvantitativnih ograničenja u svim sektorima, s odgovarajućim i modernim popratnim pravilima o podrijetlu i s ambicioznim carinskim aranžmanima koji su usklađeni s ciljevima stranaka i gore navedenim načelima.

C. Regulatorni aspekti

23. Čuvajući istodobno regulatornu autonomiju, stranke će uspostaviti odredbe za promicanje regulatornih pristupa koji su transparentni, učinkoviti, kojima se promiče izbjegavanje nepotrebnih prepreka trgovini robom i koji su u najvećoj mogućoj mjeri kompatibilni. Pravila o tehničkim preprekama trgovini te sanitarnim i fitosanitarnim mjerama trebala bi se nadograđivati na temelju odgovarajućih sporazuma WTO-a te ih nadilaziti. Konkretno, pravilima o tehničkim preprekama trgovini trebalo bi uspostaviti zajednička načela u području standardizacije, tehničkih propisa,

ocjenjivanja sukladnosti, akreditacije, nadzora tržišta, mjeriteljstva i označivanja. Stranke bi jedne prema drugoj trebale postupati kao prema jedinstvenom subjektu u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih mjera, među ostalim u svrhe certificiranja, te priznavati regionalizaciju na temelju odgovarajućih epidemioloških informacija koje pruža stranka izvoznica. Stranke će ujedno istražiti mogućnosti suradnje tijela Ujedinjene Kraljevine s agencijama Unije kao što su Europska agencija za lijekove (EMA), Europska agencija za kemikalije (ECHA) i Europska agencija za sigurnost zračnog prometa (EASA).

D. *Carina*

24. Stranke će uspostaviti ambiciozne carinske aranžmane radi ispunjavanja svojih općih ciljeva. Time stranke predviđaju iskorištavanje svih dostupnih pospješujućih aranžmana i tehnologija uz istodobno potpuno poštovanje svojih pravnih poredaka i osiguravanje toga da carinska tijela mogu zaštititi financijske interese stranaka i provoditi javne politike. U tu svrhu namjeravaju razmotriti uzajamno priznavanje „programâ pouzdanih trgovaca”, administrativnu suradnju u carinskim pitanjima i pitanjima povezanim s porezom na dodanu vrijednost (PDV) te uzajamnu pomoć, među ostalim pri naplati potraživanja koja se odnose na poreze i carine, te putem razmjene informacija radi borbe protiv carinskih prijevara i prijevara u vezi s PDV-om te drugih nezakonitih aktivnosti.
25. Takvi pospješujući aranžmani i tehnologije razmotrit će se i pri zamjenskim aranžmanima kojima se osigurava nepostojanje „tvrde” granice na otoku Irskoj.

E. *Posljedice za provjere i kontrole*

26. Stranke predviđaju da će se opseg preuzetih obveza Ujedinjene Kraljevine u vezi s carinom i regulatornom suradnjom uzeti u obzir tijekom primjene s time povezanih provjera i kontrola, smatrajući to čimbenikom u smanjenju rizika. To, u kombinaciji s upotrebom svih dostupnih pospješujućih aranžmana opisanih ranije, može omogućiti olakšavanje administrativnih postupaka te provjera i kontrola, pa stranke u tom kontekstu ističu svoju želju za maksimalnom mogućom razinom ambicije uz istodobno poštovanje cjelovitosti svojih tržišta i pravnih poredaka.

III. Usluge i ulaganja

A. *Ciljevi i načela*

27. Stranke bi trebale sklopiti ambiciozne, sveobuhvatne i uravnotežene aranžmane u vezi s trgovinom uslugama te ulaganjem u usluge i neuslužne sektore, poštujući pritom pravo svake od stranaka na reguliranje. Stranke bi trebale nastojati ostvariti razinu liberalizacije trgovine uslugama koja uvelike nadilazi obveze tih stranaka u okviru Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i temelji se na nedavnim Unijimim sporazumima o slobodnoj trgovini.
28. U skladu s člankom V. Općeg sporazuma o trgovini uslugama stranke bi trebale ostvariti znatnu sektorsku pokrivenost kojom se obuhvaćaju svi načini opskrbe te predviđa da u svim pokrivenim sektorima nema diskriminacije, uz iznimke i ograničenja prema potrebi. Tim aranžmanima stoga bi trebalo obuhvatiti sektore koji uključuju profesionalne i poslovne usluge, telekomunikacijske usluge, kurirske i poštanske usluge, usluge distribucije, usluge u području okoliša, financijske usluge, usluge prijevoza te druge usluge od uzajamnog interesa.

B. *Pristup tržištu i nediskriminacija*

29. Aranžmani bi trebali obuhvaćati odredbe o pristupu tržištu i nacionalnom postupanju u skladu s pravilima države domaćina za pružatelje usluga i ulagače stranaka te se baviti zahtjevima u pogledu učinkovitosti za ulagače. Time bi se osiguralo da se s pružateljima usluga i ulagačima stranaka postupa na nediskriminirajući način, među ostalim u pogledu poslovnog nastana.
30. Aranžmanima bi trebalo omogućiti privremeni ulazak i boravak fizičkih osoba u poslovne svrhe u utvrđenim područjima.

C. *Regulatorni aspekti*

31. Osim što se njima čuva regulatorna autonomija, aranžmani bi trebali uključivati odredbe o promicanju regulatornih pristupa koji su transparentni, učinkoviti, u najvećoj mogućoj mjeri kompatibilni i kojima se promiče izbjegavanje nepotrebnih regulatornih zahtjeva.
32. U tom bi kontekstu stranke trebale postići dogovor o pravilima za domaće propise. Ta pravila trebala bi uključivati horizontalne odredbe kao npr. o postupcima izdavanja dozvola i posebne regulatorne odredbe za sektore od uzajamnog interesa poput telekomunikacijskih usluga, financijskih usluga, usluga isporuke i usluga međunarodnog pomorskog prijevoza. Trebale bi postojati i odredbe o oblikovanju i donošenju domaćih propisa koje odražavaju dobre regulativne prakse.
33. U tom kontekstu stranke bi trebale uspostaviti okvir za dobrovoljnu regulatornu suradnju u područjima od zajedničkog interesa, uključujući razmjenu informacija i najbolje prakse.
34. Stranke bi trebale također razraditi odgovarajuće aranžmane za stručne kvalifikacije koje su potrebne za obavljanje reguliranih profesija kad je to u uzajamnom interesu stranaka.

IV. **Financijske usluge**

35. Stranke su predane očuvanju financijske stabilnosti, cjelovitosti tržišta, zaštite ulagača i potrošača te poštenog tržišnog natjecanja, uz poštovanje regulatorne autonomije i autonomije donošenja odluka stranaka i njihove sposobnosti da donesu odluke o istovjetnosti u vlastitom interesu. Time se ne dovodi u pitanje sposobnost stranaka da donesu ili zadrže bilo koju mjeru kada je to potrebno radi predostrožnosti. Stranke se slažu da će blisko surađivati u vezi s regulatornim i nadzornim pitanjima u međunarodnim tijelima.
36. Primajući na znanje da će obje stranke imati okvir za istovjetnost na temelju kojeg mogu izjaviti da su regulatorni i nadzorni sustavi treće zemlje istovjetni za relevantne svrhe, stranke bi trebale, što je moguće prije nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Unije, početi procjenjivati istovjetnost druge stranke na temelju tih okvira, pri čemu bi trebale nastojati dovršiti te procjene prije kraja lipnja 2020. Stranke će kontinuirano preispitivati svoj okvir za istovjetnost.
37. Stranke se slažu da je bliska i strukturirana suradnja u vezi s regulatornim i nadzornim pitanjima u njihovu uzajamnom interesu. Ta suradnja trebala bi se temeljiti na gospodarskom partnerstvu i načelima regulatorne autonomije, transparentnosti i stabilnosti. Trebala bi obuhvaćati transparentnost i odgovarajuće savjetovanje u postupku donošenja, suspenzije i povlačenja odluka o istovjetnosti, razmjenu informacija i savjetovanje o regulatornim inicijativama i drugim pitanjima od uzajamnog interesa na političkoj i tehničkoj razini.

V. **Digitalno područje**

38. U kontekstu sve veće digitalizacije trgovine koja obuhvaća i usluge i robu, stranke bi trebale utvrditi odredbe u cilju olakšavanja elektroničke trgovine, rješavanja neopravdanih prepreka trgovini elektroničkim sredstvima i osiguravanja otvorenog, sigurnog i pouzdanog internetskog okruženja za poduzeća i potrošače, kao npr. vezi s elektroničkim uslugama povjerenja i autentikacije ili u pogledu toga da se ne zahtijeva prethodno odobrenje samo zato jer se usluga pruža elektroničkim sredstvima. Tim odredbama trebalo bi se također olakšati prekogranični protok podataka i riješiti pitanje neopravdanih zahtjeva za lokalizaciju podataka, uzimajući u obzir da to olakšavanje neće utjecati na pravila o zaštiti osobnih podataka stranaka.
39. Stranke bi trebale s pomoću sektorskih odredaba za telekomunikacijske usluge pružateljima usluga druge strane osigurati pošten i jednak pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama te uhvatiti se ukoštac s praksama kojima se narušava tržišno natjecanje.

40. Stranke bi trebale surađivati putem međunarodnih foruma i foruma s više dionika te uspostaviti dijalog za razmjenu informacija, iskustva i najbolje prakse u pogledu novih tehnologija.

VI. Kretanje kapitala i plaćanja

41. Stranke bi trebale uključiti odredbe kojima se omogućuje slobodno kretanje kapitala i plaćanja u odnosu na transakcije liberalizirane u okviru gospodarskog partnerstva, uz primjenu odgovarajućih iznimaka.

VII. Intelektualno vlasništvo

42. Stranke bi trebale osigurati zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u cilju poticanja inovacija, kreativnosti i gospodarske aktivnosti, prema potrebi nadilazeći standarde Sporazuma WTO-a o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva i konvencija Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo.
43. Time bi stranke trebale očuvati trenutačnu visoku razinu zaštite, između ostalog, određenih prava u okviru autorskog prava, kao što su pravo *sui generis* u pogledu baza podataka i pravo slijeđenja umjetnika. Uzimajući u obzir zaštitu koja se Sporazumom o povlačenju osigurava za oznake zemljopisnog podrijetla, stranke bi trebale nastojati uspostaviti aranžmane kojima bi svoje oznake zemljopisnog podrijetla na odgovarajući način zaštitile.
44. Stranke bi trebale zadržati slobodu uspostave vlastitih sustava za iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva.
45. Stranke bi trebale uspostaviti mehanizam za suradnju i razmjenu informacija o pitanjima u vezi sa zaštitom intelektualnog vlasništva od uzajamnog interesa, kao što su odgovarajući pristupi i postupci u pogledu žigova, dizajna i patenata.

VIII. Javna nabava

46. Imajući na umu namjeru Ujedinjene Kraljevine da pristupi Sporazumu WTO-a o javnoj nabavi (GPA), stranke bi na svojim tržištima javne nabave trebale osigurati uzajamne prilike kojima se nadilaze njihove obveze u okviru GPA-a u područjima od uzajamnog interesa, ne dovodeći u pitanje domaća pravila o zaštiti ključnih sigurnosnih interesa.
47. Stranke bi se ujedno trebale obvezati na poštovanje standarda temeljenih na standardima GPA-a kojima se osigurava transparentnost tržišnih prilika, pravila javne nabave, postupaka i praksi. Na temelju tih standarda stranke bi trebale riješiti pitanje rizika proizvoljnog ponašanja prilikom dodjele ugovora te osigurati pravne lijekove i postupke preispitivanja, među ostalim pred pravosudnim tijelima.

IX. Mobilnost

48. Imajući na umu da je Ujedinjena Kraljevina odlučila da se načelo slobodnog kretanja osoba između Unije i Ujedinjene Kraljevine više neće primjenjivati, stranke bi trebale uspostaviti aranžmane za mobilnost kako je navedeno u nastavku.
49. Aranžmani za mobilnost temeljit će se na nediskriminaciji među državama članicama Unije i potpunom reciprocitetu.
50. U tom kontekstu stranke nastoje domaćim zakonima predvidjeti putovanje bez viza za kratkoročne posjete.
51. Stranke se slažu razmotriti uvjete za ulazak i boravak u svrhe kao što su istraživanja, studij, osposobljavanje i razmjene mladih.
52. Stranke se također slažu razmotriti rješavanje koordinacije socijalne sigurnosti s obzirom na buduće kretanje osoba.

53. U skladu sa svojim primjenjivim zakonima stranke će razmotriti mogućnost olakšavanja prelaska svojih granica u svrhe zakonitog putovanja.
54. Odredbama se neće dovoditi u pitanje aranžmani Zajedničkog putnog prostora kako se primjenjuju između Ujedinjene Kraljevine i Irske.
55. Kako bi poduprle mobilnost, stranke potvrđuju predanost učinkovitoj primjeni postojećih instrumenata međunarodnog obiteljskog prava kojih su stranke. Unija prima na znanje namjeru Ujedinjene Kraljevine da pristupi Haškoj konvenciji o uzdržavanju iz 2007., koja je za nju trenutno obvezujuća na temelju članstva u Uniji.
56. Stranke će istražiti mogućnosti za pravosudnu suradnju u bračnim sporovima, stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te drugim srodnim stvarima.
57. Tim bi se aranžmanima dopunjavale obveze u pogledu privremenog ulaska i boravka fizičkih osoba u poslovne svrhe u utvrđenim područjima kako je navedeno u odjeljku III. ovog dijela. Te obveze ne bi trebale biti poništene pravom obiju stranaka da primjene svoje zakone, pravila i zahtjeve u pogledu ulaska, boravka i rada.

X. Promet

A. Zračni promet

58. Stranke bi trebale osigurati zračnu povezivost putnika i tereta s pomoću sveobuhvatnog sporazuma o zračnom prometu (CATA). Taj sporazum trebao bi obuhvaćati pristup tržištu i ulaganja, sigurnost i zaštitu zračnog prometa, upravljanje zračnim prometom te odredbe za osiguravanje otvorenog i sigurnog tržišnog natjecanja, uključujući odgovarajuće i relevantne zahtjeve za zaštitu potrošača i socijalne standarde.
59. Stranke bi trebale utvrditi dodatne aranžmane kako bi omogućile suradnju s ciljem osiguravanja visokih standarda sigurnosti i zaštite zračnog prometa, među ostalim bliskom suradnjom između Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) i Tijela Ujedinjene Kraljevine za civilno zrakoplovstvo (CAA).

B. Cestovni prijevoz

60. Stranke bi trebale osigurati usporediv pristup tržištu prijevoznicima u cestovnom prijevozu tereta i putnika, koji bi se temeljio na odgovarajućim i relevantnim zahtjevima za zaštitu potrošača i socijalnim standardima u pogledu međunarodnog cestovnog prijevoza te obvezama koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma u području cestovnog prijevoza koje su potpisali Ujedinjena Kraljevina i Unija i/ili njezine države članice, osobito u pogledu uvjeta za obavljanje djelatnosti cestovnog prijevoznika, određenih uvjeta zapošljavanja u međunarodnom cestovnom prijevozu, pravila cestovnog prometa, cestovnog prijevoza putnika i cestovnog prijevoza opasnih tvari. Osim toga, stranke bi trebale razmotriti donošenje dopunskih aranžmana za uređenje putovanja privatnih vozača.

C. Željeznički promet

61. Stranke se slažu da bi trebalo, prema potrebi, uspostaviti bilateralne aranžmane za usluge prekograničnog željezničkog prometa, među ostalim kako bi se olakšalo neometano funkcioniranje i rad željezničkih usluga, kao što su linija „Enterprise” između Belfasta i Dublina i usluge prijevoza kroz Eurotunnel.

D. Pomorski promet

62. Stranke primaju na znanje da će se putnička i teretna povezivost u sektoru pomorskog prometa temeljiti na međunarodnom pravnom okviru. Stranke bi trebale također utvrditi odgovarajuće aranžmane o tržišnom pristupu za međunarodne usluge pomorskog prometa.
63. Budućim odnosima trebala bi se olakšati suradnja u području pomorske sigurnosti i zaštite, među ostalim razmjenom informacija između Europske agencije za pomorsku sigurnost (EMSA) i Agencije Ujedinjene Kraljevine za pomorstvo i obalnu stražu (MCA), u skladu sa statusom Ujedinjene Kraljevine kao treće države.

XI. Energetika

A. Električna energija i plin

64. Stranke bi trebale surađivati kako poduprle troškovno učinkovitu, čistu i sigurnu opskrbu električnom energijom i plinom na temelju konkurentnih tržišta i nediskriminirajućeg pristupa mrežama.
65. Stranke bi trebale uspostaviti okvir kojim se olakšava tehnička suradnja među operatorima elektroenergetskih i plinskih mreža i organizacijama kao što su Europska mreža operatora prijenosnog sustava za električnu energiju i plin pri planiranju i upotrebi energetske infrastrukture koja povezuje njihove sustave. Taj okvir također bi trebao uključivati mehanizme kojima se u najvećoj mogućoj mjeri može osigurati sigurnost opskrbe i učinkovita trgovina putem interkonekcijskih vodova u različitim vremenskim razdobljima.

B. Civilni nuklearni sektor

66. Uvažavajući važnost nuklearne sigurnosti i neširenja, budući odnosi trebali bi uključivati opsežan sporazum o nuklearnoj suradnji između Europske zajednice za atomsku energiju (Euratom) i Ujedinjene Kraljevine o miroljubivoj uporabi nuklearne energije, koji bi se temeljio na predanosti njihovim postojećim visokim standardima u području nuklearne sigurnosti. Sporazumom bi se trebala omogućiti suradnja između Euratoma i Ujedinjene Kraljevine te njezinih nacionalnih tijela. To bi trebalo obuhvaćati razmjenu informacija u područjima od uzajamnog interesa kao što su zaštitne mjere te sigurnost i suradnja s Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA). Sporazumom bi se trebala olakšati trgovina nuklearnim materijalom i opremom te predvidjeti sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine kao treće zemlje u sustavima Unije za nadzor i razmjenu informacija o razinama radioaktivnosti u okolišu, tj. sa Sustavom Europske zajednice za hitnu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti i Europskom platformom za razmjenu radioloških podataka.
67. Stranke primaju na znanje namjeru Ujedinjene Kraljevine da se pridruži programima Euratoma za istraživanja i osposobljavanje kako je predviđeno u odjeljku II. dijela I.
68. Stranke primaju na znanje da Agencija za opskrbu Euratoma namjerava pravodobno ponovno procijeniti odobrenja ugovora o dostavi nuklearnog materijala između poduzeća Unije i Ujedinjene Kraljevine koje su zajednički potpisale.
69. Stranke će također surađivati s pomoću razmjene informacija o opskrbi radioaktivnim izotopima za medicinske potrebe.

C. Određivanje cijena ugljika

70. Stranke bi trebale razmotriti suradnju u pogledu određivanja cijena ugljika povezivanjem nacionalnog sustava Ujedinjene Kraljevine za trgovanje emisijskim jedinicama stakleničkih plinova sa sustavom Unije za trgovanje emisijama.

XII. Ribolovne mogućnosti

71. Stranke bi trebale bilateralno i međunarodno surađivati kako bi osigurale ribolov na održivim razinama, promicale očuvanje resursa i poticale čist, zdrav i produktivan morski okoliš, uzimajući u obzir da će Ujedinjena Kraljevina biti neovisna obalna država.
72. Uz istodobno očuvanje regulatorne autonomije, stranke bi, na nediskriminirajući način, trebale surađivati u oblikovanju mjera za čuvanje i regulaciju ribolova te racionalno upravljanje njime. Blisko će surađivati s drugim obalnim državama te u okviru međunarodnih foruma, među ostalim u upravljanju zajedničkim stokovima.
73. U kontekstu cjelokupnog gospodarskog partnerstva stranke bi trebale utvrditi novi sporazum o ribarstvu o, između ostalog, pristupu vodama i udjelima u kvotama.

74. Stranke će uložiti najbolje napore kako bi novi sporazum o ribarstvu sklopile i ratificirale do 1. srpnja 2020. kako bi bio spreman na vrijeme da se upotrijebi za utvrđivanje ribolovnih mogućnosti za prvu godinu nakon prijelaznog razdoblja.

XIII. Globalna suradnja

75. Stranke uvažavaju važnost globalne suradnje u rješavanju pitanja od zajedničkoga gospodarskog, okolišnog i društvenog interesa. U skladu s time, uz očuvanje svoje autonomije u donošenju odluka, stranke bi trebale surađivati na međunarodnim forumima kao što su skupina G7 i G20, ako je to u njihovu uzajamnom interesu, među ostalim u područjima:
- klimatskih promjena;
 - održivog razvoja;
 - prekograničnog onečišćenja;
 - javnog zdravstva i zaštite potrošača;
 - financijske stabilnosti i
 - borbe protiv trgovinskog protekcionizma.
76. Budućim odnosima trebale bi se potvrditi obveze stranaka u skladu s međunarodnim sporazumima za borbu protiv klimatskih promjena, među ostalim onima kojima se provode okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime kao što je Pariški sporazum.

XIV. Jednaki uvjeti za otvoreno i pošteno tržišno natjecanje

77. S obzirom na geografsku blizinu i gospodarsku međuovisnost Unije i Ujedinjene Kraljevine budućim odnosima mora se osigurati otvoreno i pošteno tržišno natjecanje te obuhvatiti čvrste obveze kako bi se osigurali jednaki uvjeti. Točna narav obveza trebala bi biti razmjerna opsegu i dubini budućih odnosa te gospodarskoj povezanosti stranaka. Tim bi obvezama trebalo spriječiti narušavanje trgovine i nepoštene konkurentske prednosti. U tu bi svrhu stranke na kraju prijelaznog razdoblja trebale poštovati zajedničke visoke standarde koji se primjenjuju u Uniji i Ujedinjenoj Kraljevini u području državnih potpora, tržišnog natjecanja, socijalnih standarda i standarda zapošljavanja, okolišnih standarda, klimatskih promjena te relevantnih poreznih pitanja. Stranke bi posebice trebale zadržati pouzdan i sveobuhvatan okvir za tržišno natjecanje i kontrolu državnih potpora kojim se sprečava neopravdano narušavanje trgovine i tržišnog natjecanja; obvezati se na načela dobrog upravljanja u području oporezivanja i na suzbijanje štetnih poreznih praksi te zadržati okolišne i socijalne standarde te standarde zapošljavanja na postojećoj visokoj razini koja je predviđena postojećim zajedničkim standardima. Pritom bi se trebale osloniti na odgovarajuće i relevantne standarde Unije i međunarodne standarde te uključiti odgovarajuće mehanizme za osiguravanje učinkovite provedbe na domaćoj razini, izvršavanje te rješavanje sporova. Budućim bi odnosima ujedno trebalo promicati poštovanje i učinkovitu provedbu relevantnih međunarodno dogovorenih načela i pravila u tim područjima, među ostalim Pariškog sporazuma.

DIO III.: SIGURNOSNO PARTNERSTVO

I. Ciljevi i načela

78. Stranke bi s obzirom na europsku sigurnost i sigurnost svojih građana trebale uspostaviti široko, sveobuhvatno i uravnoteženo sigurnosno partnerstvo. Tim će se partnerstvom u obzir uzeti geografska blizina i rastuće prijetnje, među ostalim teški međunarodni kriminal, terorizam, kibernetički napadi, kampanje dezinformiranja, hibridne prijetnje, slabljenje međunarodnog poretka koji se temelji na pravilima i ponovna pojava državnih prijetnji. Partnerstvom će se poštovati suverenitet Ujedinjene Kraljevine i autonomija Unije.
79. Stranke će promicati globalnu sigurnost, blagostanje i učinkovit multilateralizam, poduprte svojim zajedničkim načelima, vrijednostima i interesima. Sigurnosnim partnerstvom trebalo bi obuhvatiti izvršavanje zakonodavstva i pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima, vanjsku politiku, sigurnost i obranu, kao i tematsku suradnju u područjima od zajedničkog interesa.

II. Izvršavanje zakonodavstva i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima

80. Budućim odnosima osigurat će se sveobuhvatno, blisko, uravnoteženo i uzajamno izvršavanje zakonodavstva i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima u cilju pružanja snažnih operativnih sposobnosti za sprečavanje, istragu, otkrivanje i kazneni progon kaznenih djela, uzimajući u obzir geografsku bliskost, zajedničke i rastuće prijetnje s kojima se stranke suočavaju, obostrane koristi za sigurnost njihovih građana te činjenicu da će Ujedinjena Kraljevina imati status treće zemlje koja ne pripada schengenskom prostoru i ne dopušta slobodno kretanje osoba.
81. Stranke su se dogovorile da bi se rasponom i opsegom budućih aranžmana trebalo postići odgovarajuću ravnotežu između prava i obveza prema načelu da su popratne obveze veće što je partnerstvo bliže i dublje. U njemu bi se trebale odraziti obveze na koje je spremna Ujedinjena Kraljevina, a kojima se poštuje cjelovitost pravnog poretka Unije, kao što su one u vezi s usklađivanjem pravila i mehanizama za rješavanje sporova i izvršavanje utvrđenima u točkama od 129. do 132. Odnos bi trebalo poduprijeti i dugotrajnim obvezivanjem u pogledu temeljnih prava pojedinaca, među ostalim trajnim poštovanjem Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i njezinom provedbom, te odgovarajućom zaštitom osobnih podataka, što su ključni preduvjeti za omogućavanje suradnje koju predviđaju stranke, kao i obvezivanjem na poštovanje transnacionalnog načela *ne bis in idem* i proceduralna prava. U odnosu bi se trebalo odraziti obvezivanje Unije i država članica na poštovanje Povelje Europske unije o temeljnim pravima.
82. Primajući na znanje te obveze, budućim bi odnosima trebalo obuhvatiti aranžmane u trima područjima suradnje: razmjeni podataka, operativnoj suradnji između tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima te borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma.

A. Razmjena podataka

83. Prepoznajući da su učinkovita i brza razmjena i analiza podataka od vitalne važnosti za moderno izvršavanje zakonodavstva, stranke su suglasne da uspostave aranžmane kojima se to odražava, kako bi odgovorile na rastuće prijetnje, suzbile terorizam i ozbiljni kriminal, olakšale istrage i kaznene progone te osigurale javnu sigurnost.
84. Stranke bi trebale uspostaviti uzajamne aranžmane za pravovremenu, djelotvornu i učinkovitu razmjenu podataka iz evidencije podataka o putnicima (PNR) te rezultata obrade takvih podataka koji su pohranjeni u nacionalnim sustavima za obradu PNR-a, kao i podataka o DNK-u i otiscima prstiju te podataka iz registra vozila (Prüm).
85. Stranke bi trebale razmotriti daljnje aranžmane za razmjenu podataka prikladne za budući status Ujedinjene Kraljevine, poput razmjene informacija o traženim ili nestalim osobama i predmetima te o kaznenoj evidenciji, u cilju razvoja sposobnosti koje se, koliko je to tehnički i pravno moguće, smatraju potrebnima i u interesu obiju stranaka te približne onima omogućenima odgovarajućim mehanizmima Unije.

B. Operativna suradnja između tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima

86. Stranke prepoznaju vrijednost olakšavanja operativne suradnje između tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih tijela Ujedinjene Kraljevine i država članica te će stoga surađivati kako bi se utvrdili uvjeti za suradnju Ujedinjene Kraljevine putem Europol i Eurojusta.
87. Stranke bi trebale uspostaviti učinkovite aranžmane utemeljene na usklađenim postupcima i rokovima kojima se Ujedinjenoj Kraljevini i državama članicama omogućuje učinkovita i žurna predaja osumnjičenih i osuđenih osoba s mogućnošću ukidanja uvjeta dvostruke kažnjivosti, kao i da odrede primjenjivost tih aranžmana na vlastite državljane i za politička kaznena djela.
88. Stranke bi trebale razmotriti daljnje aranžmane praktične suradnje između tijela za izvršavanje zakonodavstva i između pravosudnih tijela u kaznenim stvarima, prikladne za budući status Ujedinjene, poput zajedničkih istraživačkih timova, u cilju pružanja sposobnosti koje se, koliko je to tehnički i pravno moguće, smatraju potrebnima i u interesu obiju stranaka te približne onima omogućenima odgovarajućim mehanizmima Unije.

C. *Borba protiv pranja novca i financiranja terorizma*

89. Stranke su suglasne da će podupirati međunarodna nastojanja za sprečavanje i borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma, posebno usklađenošću s normama Stručne skupine za financijsko djelovanje i povezanom suradnjom. Stranke su suglasne oko izlaska izvan okvira normi Stručne skupine za financijsko djelovanje u pogledu transparentnosti stvarnog vlasništva i okončanja anonimnosti povezane s upotrebom virtualnih valuta, među ostalim obvezivanjem pružatelja usluga konverzije virtualnih valuta i skrbničkih novčanika da primjenjuju dubinske analize stranaka.

III. Vanjska politika, sigurnost i obrana

90. Stranke podupiru ambicioznu, blisku i dugotrajnu suradnju u području vanjskog djelovanja u cilju zaštite građana od vanjskih prijetnji, među ostalim novih prijetnji, sprečavanja sukoba, jačanja međunarodnog mira i sigurnosti, uključujući u okviru Ujedinjenih naroda i NATO-a, kao i u cilju hvatanja ukoštac s temeljnim uzrocima globalnih izazova, poput terorizma i nezakonitih migracija. Branit će međunarodni poredak koji se temelji na pravilima i širiti svoje zajedničke vrijednosti diljem svijeta.
91. Stranke će promicati održivi razvoj i iskorjenjivanje siromaštva. U tom će smislu nastaviti podupirati provedbu ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda i Europski konsenzus o razvoju.
92. Stranke će oblikovati svoju vanjsku politiku i ustrajati na njoj u skladu sa svojim vlastitim strateškim i sigurnosnim interesima, kao i vlastitim pravnim porecima. Kada i gdje su ti interesi zajednički, stranke bi trebale blisko surađivati na bilateralnoj razini i u okviru međunarodnih organizacija. Stranke bi trebale osmisliti fleksibilnu i nadogradivu suradnju kojom bi se osiguralo da Ujedinjena Kraljevina s najvećim učinkom može kombinirati nastojanja s Unijom, među ostalim u kriznim vremenima ili prilikom izbijanja ozbiljnog incidenta.
93. U tu svrhu budućim bi odnosima trebalo osigurati odgovarajući dijalog, savjetovanje, koordinaciju, razmjenu informacija i mehanizme suradnje. Njime bi također trebalo omogućiti upućivanje stručnjaka, prema potrebi i u obostranom interesu stranaka.

A. *Savjetovanje i suradnja*

94. Stranke bi trebale uspostaviti strukturu za savjetovanje i tematske dijaloge prepoznajući područja i aktivnosti u kojima bi se bliskom suradnjom moglo doprinijeti postizanju zajedničkih ciljeva.
95. U tom bi se smislu političkim dijalogom o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici (ZVSP) i zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP), kao i sektorskim dijalozima, omogućilo fleksibilno savjetovanje između stranaka na različitim razinama (ministarskoj razini, razini viših dužnosnika, radnoj razini). Visoki predstavnik može, prema potrebi, pozvati Ujedinjenu Kraljevinu na neformalne ministarske sastanke država članica Unije.
96. Stranke bi trebale nastojati blisko surađivati s trećim zemljama, među ostalim u području sigurnosti, pružanja konzularne potpore i zaštite i razvojnih projekata, kao i u okviru međunarodnih organizacija i foruma, osobito u Ujedinjenim narodima. Time bi se strankama omogućilo da, prema potrebi, na usklađeniji način podupru stajalište druge strane, djeluju na vanjskom planu i nose se s globalnim izazovima, među ostalim dogovorenim izjavama, demarševima i zajedničkim stajalištima.

B. *Sankcije*

97. Premda ustraju na neovisnim politikama u području sankcija povezanim s vlastitim vanjskim politikama, stranke prepoznaju sankcije kao multilateralan alat vanjske politike, kao i dobiti bliskog savjetovanja i suradnje.

98. Savjetovanjem o sankcijama trebalo bi obuhvatiti razmjenu informacija o uvrštenjima na popis i njihovu obrazloženju, statusu, provedbi i izvršavanju, kao i o tehničkoj potpori i dijalogu o budućim uvrštenjima i režimima sankcija. Kada su ciljevi vanjske politike, kojima se podupire konkretan budući režim sankcija, usklađeni između stranaka, u prikladnom stadiju političkog ciklusa tog režima sankcija održat će se intenzivna razmjena informacija s mogućnošću donošenja sankcija koje se međusobno osnažuju.

C. *Operacije i misije*

99. Stranke pozdravljaju blisku suradnju u civilnim i vojnim misijama i operacijama upravljanja krizama pod vodstvom Unije. Budućim bi odnosima Ujedinjenoj Kraljevini stoga trebalo omogućiti sudjelovanje u pojedinim misijama i operacijama ZSOP-a na temelju okvirnog sporazuma o sudjelovanju. Takvim se sporazumom ne bi dovodilo u pitanje autonomiju Unije u pogledu donošenja odluka ili suverenitet Ujedinjene Kraljevine, te će Ujedinjena Kraljevina zadržati pravo utvrđivanja načina na koji će odgovoriti na bilo koji poziv ili mogućnost sudjelovanja u operacijama ili misijama.

100. Kada nakon ranog savjetovanja i razmjene informacija političkim dijalogom Ujedinjena Kraljevina izrazi namjeru doprinijeti planiranoj misiji ili operaciji ZSOP-a koja je otvorena trećim zemljama, stranke bi u odgovarajućim fazama procesa planiranja i proporcionalno razini doprinosa Ujedinjene Kraljevine trebale pojačati međusobno djelovanje i razmjenu informacija. Time bi se Ujedinjenoj Kraljevini omogućilo da na najbolji način prilagodi svoj doprinos i osigura pravovremeno znanje i iskustvo.

101. S obzirom na njezin doprinos posebnim misijama ili operacijama ZSOP-a Ujedinjena Kraljevina sudjelovala bi u konferenciji o stvaranju snaga, pozivu na dodjelu doprinosa i sastanku Odbora doprinositelja u cilju omogućavanja razmjene informacija o provedbi misija ili operacija. Također bi trebala imati mogućnost da u slučaju vojnih operacija ZSOP-a uputi osoblje u imenovana zapovjedništva operacija proporcionalno razini svojeg doprinosa.

D. *Razvoj obrambenih sposobnosti*

102. Budući odnosi trebali bi imati koristi od suradnje subjekata stranaka u području istraživanja i industrije u okviru posebnih europskih projekata suradnje u cilju olakšanja interoperabilnosti i promicanja zajedničke djelotvornosti oružanih snaga. U tom smislu stranke, premda bi obje trebale očuvati vlastitu stratešku samostalnost i slobodu djelovanja poduprte svojim snažnim bazama domaće obrambene industrije, u mjeri u kojoj je to moguće na temelju uvjeta prava Unije, suglasne su razmotriti sljedeće:

- a) suradnju Ujedinjene Kraljevine u relevantnim postojećim i budućim projektima Europske obrambene agencije (EDA) s pomoću administrativnog dogovora;
- b) sudjelovanje prihvatljivih subjekata Ujedinjene Kraljevine u suradničkim projektima u području obrane kojima se okupljaju subjekti Unije uz potporu Europskog fonda za obranu i
- c) suradnju Ujedinjene Kraljevine u projektima u okviru stalne strukturirane suradnje (PESCO), ako je Vijeće Europske unije pozvalo Ujedinjenu Kraljevinu da iznimno sudjeluje u formatu PESCO-a.

E. *Razmjena obavještajnih podataka*

103. Stranke bi prema potrebi trebale pravovremeno i dobrovoljno razmjenjivati obavještajne podatke, posebno u području borbe protiv terorizma, hibridnih prijetnji i kiberprijetnji, te za potporu onim misijama i operacijama ZVSP-a kojima će Ujedinjena Kraljevina doprinositi. Premda će stranke samostalno izrađivati obavještajne proizvode, takvom razmjenom obavještajnih podataka trebalo bi doprinijeti zajedničkom razumijevanju sigurnosnog okoliša Europe.

104. Budućim bi se odnosima trebala dozvoliti pravovremena razmjena obavještajnih i osjetljivih informacija između relevantnih tijela Unije i vlasti Ujedinjene Kraljevine. Satelitski centar Europske unije i Ujedinjena Kraljevina trebali bi surađivati u području satelitskih snimki iz svemira.

F. Svemir

105. Stranke bi trebale razmotriti prikladne aranžmane suradnje u području svemira.

G. Razvojna suradnja

106. Stranke bi trebale uspostaviti dijalog za omogućivanje suradnje u izradi programa i ostvarivanju razvoja koji se obostrano osnažuju.

107. Na temelju njihova obostranog interesa stranke bi trebale razmotriti način na koji bi Ujedinjena Kraljevina mogla doprinijeti instrumentima i mehanizmima Unije, među ostalim koordinacijom s delegacijama Unije u trećim zemljama.

IV. Tematska suradnja**A. Kibersigurnost**

108. Stranke ponovno potvrđuju svoju predanost promicanju sigurnosti i stabilnosti u kiberprostoru većom međunarodnom suradnjom. Stranke su suglasne da će dobrovoljno, pravovremeno i uzajamno razmjenjivati informacije, među ostalim o kiberincidentima, tehnikama i podrijetlu napadača, analizama prijetnji i najboljim praksama u cilju zaštite Ujedinjene Kraljevine i Unije od zajedničkih prijetnji.

109. Poglavitito bi Ujedinjena Kraljevina trebala blisko surađivati s timom za hitne računalne intervencije Europske unije (CERT-EU) i, podložno sklapanju sporazuma kako je predviđeno pravom Unije, sudjelovati u određenim aktivnostima skupine za suradnju uspostavljene u okviru Unijine Direktive o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava i Agencije Europske unije za mrežnu i informacijsku sigurnost (ENISA).

110. U okviru odgovarajućih međunarodnih tijela stranke bi trebale surađivati u cilju promicanja učinkovitih općih praksi o kibersigurnosti.

111. Ujedinjena Kraljevina i Unija uspostaviti će kiberdijalog u cilju promicanja suradnje i prepoznavanja mogućnosti za buduću suradnju kada se pojave nove prijetnje, mogućnosti i partnerstva.

B. Civilna zaštita

112. Stranke bi trebale surađivati u području civilne zaštite u odnosu na prirodne katastrofe i katastrofe izazvane ljudskim djelovanjem. Ta bi se suradnja omogućila sudjelovanjem Ujedinjene Kraljevine kao države sudionice u Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu.

C. Zdravstvena sigurnost

113. Stranke bi trebale surađivati u pitanjima zdravstvene sigurnosti u skladu s postojećim dogovorima Unije s trećim zemljama. Stranke će nastojati na dosljedan način surađivati u međunarodnim forumima o sprečavanju i otkrivanju postojećih i novih prijetnji zdravstvenoj sigurnosti te u pripremi za njih i odgovaranju na njih.

D. Nezakonite migracije

114. Stranke će surađivati na rješavanju pitanja nezakonitih migracija, među ostalim njihovih uzroka i posljedica i istodobno prepoznavati potrebu zaštite najranjivijih. Tom će se suradnjom obuhvatiti:

a) operativna suradnja s Europolom u cilju borbe protiv organiziranog imigracijskog kriminala;

b) rad s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu na jačanju vanjske granice Unije i

c) dijalog o zajedničkim ciljevima i suradnji, među ostalim u trećim zemljama i međunarodnim forumima, u cilju rješavanja problema nezakonitih migracija na izvoru.

E. *Borba protiv terorizma i nasilnog ekstremizma*

115. Stranke bi trebale surađivati u borbi protiv terorizma, nasilnog ekstremizma i novih prijetnji u cilju postizanja napretka u pogledu zajedničke sigurnosti i zajedničkih interesa. Prepoznajući obostranu prednost zajedničkog dijaloga i operativne suradnje, partnerstvom bi se trebalo poduprijeti:
- razmjenu najbolje prakse te znanja i iskustva o ključnim pitanjima i temama
 - suradnju s prikladnim tijelima za analizu obavještajnih podataka u cilju osiguranja učinkovite razmjene rezultata procjena između stranaka, među ostalim o borbi protiv terorizma i
 - blizak dijalog o novim prijetnjama i novim sposobnostima.

V. Klasificirani i osjetljivi neklasificirani podaci

116. Stranke su suglasne da će sklopiti sporazum o sigurnosti podataka i provedbene aranžmane kojima bi se osigurala uzajamna jamstva za postupanje s klasificiranim podacima stranaka i njihovu zaštitu.
117. Stranke bi prema potrebi trebale utvrditi uvjete zaštite osjetljivih neklasificiranih podataka koje su pružile i koje međusobno izmjenjuju

DIO IV.: INSTITUCIJSKI I OSTALI HORIZONTALNI ARANŽMANI

I. Struktura

118. Budući odnosi trebali bi se temeljiti na sveobuhvatnom institucijskom okviru kojim su obuhvaćena poglavlja i povezani dogovori u vezi s posebnim područjima suradnje, uz istodobno uvažavanje činjenice da će točan pravni oblik tog budućeg odnosa biti utvrđen u okviru formalnih pregovora. Stranke prema potrebi mogu uspostaviti posebne aranžmane upravljanja u pojedinačnim područjima.
119. Stranke ujedno mogu odlučiti i da bi dogovor trebao biti izvan sveobuhvatnog institucijskog okvira i da bi se njime u tim slučajevima trebali osigurati odgovarajući aranžmani upravljanja.
120. Stranke primaju na znanje da bi sveobuhvatni institucijski okvir mogao biti u obliku sporazuma o pridruživanju.
121. Stranke bi trebale predvidjeti mogućnost preispitivanja budućih odnosa.

II. Upravljanje

122. Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje budućih odnosa, stranke se obvezuju održavati redoviti dijalog te uspostaviti čvrste, djelotvorne i učinkovite aranžmane za upravljanje i nadzor nad njime te njegovu provedbu, preispitivanje i razvoj tijekom vremena, i za rješavanje sporova i izvršavanje, uz puno poštovanje autonomije svojih pravnih poredaka.

A. *Strateško usmjeravanje i dijalog*

123. Budući odnosi trebali bi uključivati dijalog između stranaka na odgovarajućim razinama kako bi se pružio strateški smjer i raspravljalo o mogućnostima za suradnju u područjima od zajedničkog interesa.
124. Osim toga, posebni tematski dijalozi na odgovarajućoj razini, koji su uspostavljeni kao dio gospodarskog i sigurnosnog partnerstva, trebali bi se održavati onoliko često koliko je potrebno za učinkovito funkcioniranje budućih odnosa.
125. Stranke podupiru uspostavu dijaloga između Europskog parlamenta i Parlamenta Ujedinjene Kraljevine, kada to smatraju potrebnim, kako bi ta zakonodavna tijela razmjenjivala mišljenja te znanje i iskustvo u pogledu pitanja povezanih s budućim odnosima. Stranke bi trebale poticati dijalog civilnog društva.

B. Upravljanje, administracija i nadzor

126. Stranke bi trebale osnovati zajednički odbor odgovoran za upravljanje provedbom i funkcioniranjem budućih odnosa te nadzor nad njima, olakšavanje rješavanja sporova, kako je navedeno u nastavku teksta, te davanje preporuka u pogledu razvoja odnosa.
127. Zajednički odbor trebao bi se sastojati od predstavnika stranaka na odgovarajućoj razini, uspostaviti vlastiti poslovnik, donositi odluke uz obostrani pristanak i sastajati se onoliko često koliko je potrebno za izvršavanje svojih zadaća. Mogao bi prema potrebi uspostavljati specijalizirane pododbore da mu pomognu u izvršavanju zadaća.

C. Tumačenje

128. Uz potpuno poštovanje autonomije pravnih poredaka stranaka Unija i Ujedinjena Kraljevina nastojat će osigurati dosljedno tumačenje i primjenu budućih odnosa.

D. Rješavanje sporova

129. Stranke bi prvo trebale dati sve od sebe da sva pitanja u pogledu funkcioniranja budućih odnosa rješavaju raspravom i savjetovanjem, među ostalim u okviru zajedničkog odbora, ako je to nužno za formalno rješavanje. Sporazum bi trebao uključivati odgovarajuće aranžmane za rješavanje sporova i izvršenje, među ostalim odredbe za svrsishodno rješavanje problema kao što je, u određenim područjima, fleksibilan mehanizam posredovanja. Takvim mehanizmom posredovanja ne bi se dovelo u pitanje prava i obveze stranaka ili rješavanje sporova predviđeno na temelju Sporazuma.
130. Osim ako je drukčije predviđeno, zajednički odbor može se usuglasiti da se spor u bilo kojem trenutku uputi neovisnom arbitražnom vijeću i obje stranke trebale bi to moći učiniti kada zajednički odbor ne riješi spor na obostrano zadovoljavajući način u utvrđenom roku. Odluke neovisnog arbitražnog vijeća bit će obvezujuće za stranke.
131. Stranke navode da u slučaju da se u sporu postavi pitanje u pogledu tumačenja odredaba ili koncepata prava Unije, na što također može ukazati bilo koja stranka, arbitražno vijeće trebalo bi radi obvezujuće presude u pogledu tumačenja prava Unije pitanje uputiti Sudu Europske unije kao jedinom arbitru prava Unije. S druge strane, upućivanja na Sud Europske unije ne bi trebalo biti ako se u sporu ne postavi takvo pitanje.
132. Budućim odnosima također će se utvrditi uvjeti pod kojima se privremena pravna sredstva mogu poduzeti u slučaju neusklađenosti; posebice se obveze koje proizlaze iz dijelova bilo kojeg dogovora između Unije i Ujedinjene Kraljevine mogu suspendirati kao odgovor na kršenja druge stranke, među ostalim kako je predviđeno u člancima 178. i 179. Sporazuma o povlačenju.

III. Iznimke i zaštitne mjere

133. U okviru budućih odnosa trebalo bi predvidjeti odgovarajuće iznimke u pogledu sigurnosti; nacionalna sigurnost isključiva je odgovornost država članica Unije, odnosno Ujedinjene Kraljevine.
134. U okviru budućih odnosa trebalo bi postići dogovor o mogućnosti da stranka aktivira privremene zaštitne mjere kojima bi se inače kršile njezine obveze u okolnostima znatnih gospodarskih, društvenih ili okolišnih poteškoća. To bi trebalo podlijegati strogim uvjetima te bi druga stranka trebala imati pravo poduzeti mjere za ponovno postizanje ravnoteže. Proporcionalnost poduzetih mjera bit će podložna neovisnoj arbitraži.

DIO V.: DALJNI PROCES

135. Prilikom utvrđivanja okvira budućih odnosa između Unije i Ujedinjene Kraljevine, ovom se izjavom, kako je navedeno u Sporazumu o povlačenju, potvrđuje da je jasna namjera objiju stranaka u dobroj vjeri postizati dogovore kojima se provodi taj odnos te započeti formalni proces pregovora što je moguće ranije nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Unije, kako bi mogli stupiti na snagu do kraja 2020.

136. Obje stranke potvrđuju da će postignuća, koristi i preuzete obveze mirovnog procesa u Sjevernoj Irskoj i dalje biti od najveće važnosti za mir, stabilnost i pomirenje. Suglasne su da se moraju zaštititi svi dijelovi Sporazuma na Veliki petak, odnosno Belfastskog sporazuma, koji su 10. travnja 1998. postigli vlada Ujedinjene Kraljevine, irska vlada i drugi sudionici u višestranim pregovorima („Sporazum iz 1998.”) te da se to odnosi i na praktičnu primjenu Sporazuma iz 1998. na otoku Irskoj i na sve odnose navedene u Sporazumu iz 1998.
 137. Nakon što Unija poduzme korake nužne za početak formalnih pregovora u skladu s člankom 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), predviđeno je da će stranke usporedno pregovarati o dogovorima potrebnima za određivanje pravnog oblika budućih odnosa.
 138. Odmah nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine te na temelju njihova pripremnog rada stranke će postići dogovor o programu, čime se obuhvaća i:
 - a) ustroj i format krugova pregovora, uključujući u pogledu usporednih postupaka i
 - b) formalni raspored krugova pregovora.
 139. Taj će program biti osmišljen kako bi se izrazila zajednička namjera stranaka za sklapanjem sporazuma kojima se počinju provoditi budućí odnosi do kraja 2020., kako je navedeno u točki 135. Europska komisija spremna je predložiti privremenu primjenu relevantnih aspekata budućih odnosa u skladu s primjenjivim pravnim okvirom i postojećom praksom.
 140. Kako bi osigurale čvrst temelj za razgovore o budućim odnosima između Ujedinjene Kraljevine i Unije, obje će stranke žurno:
 - a) utvrditi područja za koja će vjerojatno biti potrebna veća razmatranja te s njima povezane pravne i tehničke elemente koje će trebati razmotriti kako bi obje strane mogle obaviti potrebne tehničke pripreme;
 - b) izraditi potpuni raspored za pregovore, uzimajući u obzir relevantne unutarnje postupke; i
 - c) razmotriti logističke zahtjeve formalnih pregovora.
 141. Nakon povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Unije, stranke će se sastati kako bi razmogle napredak s ciljem postizanja dogovora o mjerama za napredak u pregovorima o budućim odnosima. Konkretno, stranke će se u tu svrhu sastati na visokoj razini u lipnju 2020.
-